

Rock diversity of North Rila and Plana Mts

Скалното разнообразие на Северна Рила и Плана

Dimitar Sinnyovsky

Димитър Синьовски

Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“, 1700 София; E-mail: sinsky@mgu.bg

Ключови думи: скално разнообразие, магмени и метаморфни комплекси, Рила.

Рила е най-високата планина на Балканския полуостров (2925 m). Тя е част от Рило-Родопския масив, а най-старите скали в нея са докамбийските метаморфити на Огражденската (Прародопската) надгрупа. Първоначално тя обединява различни видове метаморфни скали: гранитогнайси, биотитови и амфибол-биотитови гнайси, аплитови гнайси, мигматизирани биотитови и двуслюдени гнайси, мигматити, гнайси, шисти, амфиболити, серпентинизирани ултрабазити, еклогити и др. По-късно е разделена на метаморфни комплекси и литотектонски единици: Малешевски и Тросковски метаморфен комплекс, Плански гнайсов комплекс, Огражденска, Мальовишка и Тракийска литотектонска единица. Те съдържат ортометаморфни тела от амфиболити, метасерпентинити, гнайс-гранити, метадиорити и метагабра. По-младата Родопска надгрупа се състои от неопротерозойски метаморфити, принадлежащи към Рупчоския и Пределския метаморфен комплекс (Мальовишка литотектонска единица) – биотитови гнайси, гнайсошисти, дистен-силиманитови и кианитови шисти, амфиболити и мрамори, и Ситовския метаморфен комплекс (Асенишка, Тракийска и Чепинска литотектонска единица), съставени от биотитови и двуслюдени гнайси, мусковит-албитови гнайси, мигматизирани гнайси, гнайсошисти, амфиболити, биотитови и двуслюдени лептинити и мрамори. Към неопротерозойските единици принадлежи и Струмският диоритов комплекс, представен от диорити, габродиорити, габро, перидотити и оливинови пироксенити.

Неопротерозойско-долнопалеозойските скали са нискостепенните метаморфити от Фролошкия метаморфен комплекс – зелени и актинолитови шисти, филити и метадиабазити, гнайсите и мигматитите на Планския гнайсов комплекс и метабазитите, амфиболитите, амфиболовите и зелени шисти на Празинитовия комплекс. Те са процепени от гранитоидите на Рило-Западнородопския батолит. Преди той е отнасян към „Южнобългарските гранити“, но според последните радиометрични дати-

ровки магмените тела от I фаза са горнокредни, а тези от II фаза – еоценски.

Интрузивните тела в Северна Рила и Плана са представени от горнокредните Плански, Бошулски и Гуцалски плутон: биотитови и амфибол-биотитови гранити, амфибол-биотитови гранодиорити, кварцдиорити, монцонити, кварцмонцонити, кварцмонцодиорити, габродиорити, габро, пироксенити, габропироксенити, диоритпорфирити, монцодиоритпорфирити, пегматити, аплити и др.

Най-старите седиментни скали са карбон-пермските конгломерати, пясъчници, алевролити и аргилити от Байневишката, Габренската и Равулската свита. Мезозоят е представен от долнотриаски кварцитизирани пясъчници (Мърводолска свита), варовици и пясъчници от туронската пясъчничково-варовикова задруга и сенонски амфиболови базалти. Терциерът включва олигоценските конгломератно-пясъчничкова, въглищно-битуминозна и пъстра подвъглищна задруга, както и неогенски конгломерати, пясъчници, алевролити, аргилити и въглища на Джерманската, Бараковската, Алинската и Рельовската свита (Меот–Роман). Плио-плейстоценските ледникови и речно-пролувиални наслаги са депозирани в околните грабени. Най-младите са резултат от плейстоценската ледникова дейност – ледникови долини, циркуси, езера и морени. Това забележително георазнообразие прави Рила един от най-перспективните райони за разработване на Геопарк в България и ЮИ Европа.

Скални разновидности в Северна Рила и Плана:

валуни: кватернерни речни и пролувиални наслаги, плейстоценски ледникови отложения, Джерманска и Бараковска свита (Меот–Понт);

чакъли, пясъци, глинни: кватернерни речни наслаги, плейстоценски ледникови отложения, Джерманска (Меот–Понт), Бараковска (Понт), Алинска (Понт–Дак) и Рельовска свита (Дак–Роман);

брекчоконгломерати: конгломератно-пясъчникова задруга;

конгломерати, пясъчници: Байневишка, Габренска, Равулска и Мърводолска свита, конгломератно-пясъчникова и пъстра подвъглищна задруга, Джерманска, Бараковска, Алинска и Рельовска свита, пясъчничково-варовикова задруга;

кварцитизирани пясъчници: Мърводолска свита;

алевролити и аргилити: Байневишка, Габренска и Равулска свита, конгломератно-пясъчникова, пъстра подвъглищна и въглищно-битуминозна задруга;

варовици: пясъчничково-варовикова задруга;

битуминозни шисти: въглищна битуминозна задруга;

въглища: Алинска свита;

аплитидно-пегматоидни гранити: Рило-Западнородопски батолит II фаза;

биотитови гранити: Рило-Западнородопски батолит II фаза;

мусковит-биотитови плагиогранити: Рило-Западнородопски батолит II фаза;

гранодиорити: Рило-Западнородопски батолит I фаза и Бошулски плутон;

левкократни амфибол-биотитови гранити: Плански плутон;

монзонити: Плански плутон;

монцодиорити: Плански плутон;

кварцмонцодиорити: Плански плутон II фаза;

амфибол-биотитови гранодиорити: Плански плутон, Рило-Западнородопски батолит II фаза;

диорити: Плански плутон и Струмски диоритов комплекс;

кварцдиорити: Плански плутон II фаза, Рило-Западнородопски батолит I фаза;

кварцмонзонити: Плански плутон;

пироксенити: Плански плутон;

габро: Плански плутон и Струмски диоритов комплекс;

габродиорити: Плански плутон, Струмски диоритов комплекс;

габропироксенити: Плански плутон I фаза;

диоритпорфирити: Плански плутон I фаза;

кварцдиоритпорфирити: Плански плутон;

монцодиоритпорфирити: Плански плутон;

пегматоидни гранити: Плански плутон, Рило-Западнородопски батолит;

пегматити: Плански плутон, Богутевски плагиогнайси, Рупчоски метаморфен комплекс;

перидотити: Струмски диоритов комплекс;

оливинови пироксенити: Струмски диоритов комплекс;

аплити: Плански плутон;

гранодиоритпорфири: Гуцалски плутон;

базалти: задруга на амфиболовите базалти;

филити: Фролошки метаморфен комплекс;

диабазити: Фролошки метаморфен комплекс;

скарни: Чепеларска пъстра свита, Рупчоски метаморфен комплекс;

гранатити: Чепеларска пъстра свита, Рупчоски метаморфен комплекс;

гранат-кианитови шисти: Чепеларска свита, Рупчоски метаморфен комплекс;

ортоамфиболити: Огражденски метаморфен комплекс;

метагабра: Огражденски метаморфен комплекс;

метадiorити: Огражденски метаморфен комплекс;

метасерпентинити: Огражденски метаморфен комплекс;

актинолитити: Празинитов комплекс (Неопротерозой–Долен Палеозой);

мигматити: Малешевски метаморфен комплекс;

мигматизирани гнайси: Богутевска свита, Рупчоски метаморфен комплекс (Мальовишка литотектонска единица), Огражденски метаморфен комплекс (Огражденска литотектонска единица), Малешевски метаморфен комплекс;

биотитови гнайси: Чепеларска свита, Рупчоски метаморфен комплекс;

амфибол-биотитови гнайси: Чепеларска свита, Рупчоски метаморфен комплекс (Огражденска литотектонска единица);

биотитови и двуслюдени гнайси: Тракийска литотектонска единица;

мусковит-албитови гнайси: Тракийска литотектонска единица;

гнайсошисти: Чепеларска свита, Рупчоски, Малешевски и Луковишки метаморфен комплекс;

лептинити: Чепеларска свита, Рупчоски метаморфен комплекс, Бачковска свита;

дистенови шисти: Чепеларска свита, Рупчоски метаморфен комплекс;

гранат-кианитови слюдени шисти: Рупчоски метаморфен комплекс или Мальовишка литотектонска единица;

амфиболити: Четирска свита, Тросковски метаморфен комплекс.